

УДК 81'24(=411.16)(569):1

JĘZYKOWY OBRAZ IZRAELCZYKÓW EMIGRANTÓW Z ZSRR: SPECYFIKA JĘZYKOWO-KULTUROWA

Makarova M.

Instytut Sławistyki Polskiej Akademii Nauk, Siedlce

В статье рассматриваются стереотип и автостереотип еврея из Восточной Европы в современном Израиле, а также отображение представления о эмигрантах из бывшего СССР в языковой картине мира израильтян. Описывается языковая и культурная ситуация, в которой функционируют информанты. Материалом статьи послужили биографические интервью, проведённые в 2010-2013 годах с представителями разных поколений эмигрантов из стран бывшего СССР.

Ключевые слова: Израиль, эмигранты, алия, стереотип, языковая картина мира.

1. Podstawowe założenia

Społeczeństwo izraelskie jest społeczeństwem mieszanym. Tworzone było stopniowo przez emigrantów z różnych krajów – europejskich – wschodnich i zachodnich, afrykańskich, amerykańskich, arabskich, czasem azjatyckich. Jest swoistą mieszanką „Żydów różnych narodowości”¹ z własnymi tradycjami, kulturami, historycznym backgroundem.

Rozumiejąc naród za Antoniną Kłoskowską jako zbiorowość, w której naturalne więzi wyrosły ze wspólnoty przekonań i terytorium [5, s. 32-41], założyć można że naród izraelski jest złączony w całość pewnymi religijnymi lub kulturowymi przekonaniem oraz tym, że zamieszkuje w jednym kraju.

W ramach przygotowania pracy doktorskiej od 2010 roku prowadzę badania terenowe wśród emigrantów żydowskich z Birobidżanu, zamieszkałych obecnie w Izraelu. W trakcie poszukiwań rozmówców zdarzyło mi się również spotkać innych rosyjskojęzycznych emigrantów w tym kraju. Moją uwagę zwrócił fakt, że ci ludzie nie są tam nazywani np. „Żydami ze Wschodu” albo „Żydami z Rosji/Ukrainy/Białorusi”. Najczęściej są mianowani Ruskimi (רוסים w języku hebrajskim). Stanowią w państwie żydowskim oddzielną, wyodrębnioną grupę. W tym artykule postaram się przeprowadzić analizę stereotypu i autostereotypu Żydów ze Wschodu w Izraelu i ich przedstawienia w językowym obrazie świata miejscowych Żydów.

2. Różnorodność społeczeństwa izraelskiego

W sytuacji obfitości różnych grup, wydzielających się ze względu na kraj pochodzenia albo „wyjścia” („исхода”), jak to często jest określane przez emigrantów żydowskich, oczywiste jest to, że istnieje silny wewnętrzny podział społeczeństwa izraelskiego.

Żydzi izraelscy zasadniczo dzielą się na kilka grup: Żydzi europejscy – Aszkenazyjczycy, Sefardyjczycy oraz Żydzi orientalni, czyli Żydzi z krajów arabskich. Stosunki między tymi grupami, posiadającymi odrębną kulturę i tradycje, często bywają napięte. Syjoniści, którzy w 1947 roku założyli Państwo Izrael, w większości byli

¹ Cytat pochodzi z wywiadu, przeprowadzonego z byłą mieszkanką Charkowa 26.08.2013 r.

Aszkenazyjczykami, zatem przybyli podczas masowej emigracji Żydzi orientalni byli wykorzystywani i napotykali na różne przejściowe trudności. Jak wskazuje Abraham Abramovich, w ostatnich latach przepaść między grupami europejskiej diaspory zmalała:

Różnice między Aszkenazyjczykami i Sefardyjczykami coraz rzadziej stają się przyczyną protestów, a coraz częściej przedmiotem życzliwych wzajemnych żartów, dotyczących odmiennego sposobu odżywiania czy życia rodzinnego [8, s. 158].

Integracja między Sefardyjczykami a Aszkenazyjczykami to jedno z największych wyzwań, przed którymi stoi współczesny Izrael. Jedną z głównych metod jest propagowanie małżeństw mieszanych wśród generacji urodzonej w Izraelu. Urodzeni w Izraelu są znani jako *Sabra*. Nazwa ta pochodzi od miejscowej kołczastej gruszki – „być może kołczastej na zewnątrz, ale słodkiej w środku ... jeśli dostaniesz się tam przez jej skórę” [8, s. 155].

Oddzielną grupę izraelskich Żydów stanowią *Jekke* – emigranci z Niemiec, którzy charakteryzują się wybrednością i dokładnością. Z Niemiec przywieźli także zamiłowanie do czystości i porządku, które „starali się narzucić swojemu lewentyńskiemu otoczeniu” [8, s. 161].

Inna bardzo charakterystyczna grupa, której przedstawiciele są często bohaterami współczesnych izraelskich filmów razem z emigrantami z Rosji oraz homoseksualistami, to symbol zacofania i nieuzasadnionej konserwatywności w oczach innych Izraelczyków – grupa ultraortodoksyjnych Żydów *Haredim* (hebr. „bojący się Boga”). Ci Żydzi mieszkają w dzielnicy Mea Szearim – jednej z najstarszych dzielnic Jerozolimy, poza murami Starego Miasta. Jest to najszybciej powiększająca się grupa w Izraelu (w średnim mają 8-9 dzieci). Są bardzo aktywni politycznie, chociaż nie uznają państwa Izrael ze względu na swoje przekonania religijne (państwo może powstać dopiero po przyjściu Mesjasza). Ich sposób życia przez resztę izraelskiego społeczeństwa jest nazywany cofaniem się ku średniowieczu.

Inną grupą społeczną są nielegalni migranci z krajów afrykańskich, którzy przedostają się do Izraela, przeprowadzani przez granicę przez tzw. „przewodników”. Osiedlają się w najuboższych dzielnicach Tel Awiwu. Nie posiadając żadnych dokumentów (najczęściej palą je przed wyprawą do kraju), nie mogą podejmować legalnej pracy. Zamieszkują często w parkach lub w opuszczonych budynkach i zarabiają na życie rabunkami. W mediach izraelskich obecnie toczy się dyskusja na temat polityki wobec nielegalnych migrantów.

Jednak największą falą emigracyjną, którą przyjął Izrael po emigracji z czasów powojennych, była fala (hebr. *alija*) Żydów z ZSRR w 1990 roku. „O ile w latach 70. zdołało ich przybyć zaledwie około 100 tys., o tyle po roku 1989 osiedliło się w kraju ponad 800 tys.” [4, s. 111].

3. Charakterystyka materiału i metody badawczej

Pierwsze badania wśród emigrantów żydowskich ze Wschodu (czyli z Europy Wschodniej) rozpoczęłam wiosną 2010 roku, poszukując rozmówców za pośrednictwem portalów Facebook oraz *Одноклассники*¹ i przeprowadzając rozmowy przy użyciu

¹ Ten portal jest rosyjskim odpowiednikiem polskiego portalu Nasza-klasa.pl. Skupia przede wszystkim osoby urodzone w latach 1940-1990 i jest jedyną platformą internetową, na której w dość łatwy sposób można odnaleźć starsze pokolenie emigrantów żydowskich.

programu komputerowego Skype. Początkowo do grupy osób badanych zaliczyłam również emigrantów z Polski, ponieważ uważałam, że tak samo jak emigranci z byłego ZSRR będą w społeczeństwie izraelskim rozpoznawani jako „obcy” kulturowo. Na tym etapie badań przeprowadziłam dwanaście wywiadów biograficznych. Szerzej opisuję je w artykule *Stereotyp emigrantów ze Wschodu w społeczeństwie izraelskim*¹. W trakcie badań prowadzonych w następnych latach (2012, 2013) dodałam do tego materiału jeszcze 10 wywiadów biograficznych, przeprowadzonych z Żydami, którzy przyjechali do Izraela z krajów byłego ZSRR (najczęściej z Rosji i Ukrainy). Nie wliczałam tutaj osób z Birobidżanu, wywiady z którymi stanowią podstawę materiałową mojej pracy doktorskiej.

Tak samo jak na poprzednim etapie badań była to niejednorodna grupa rozmówców ze względu na wiek, wykształcenie, a także przyczyny, które wpłynęły na decyzję o emigracji. Wspólną charakterystyką tej grupy był fakt, że żadna z tych osób nie była urodzona w Izraelu oraz żaden z nich przed emigracją nie znał języka hebrajskiego. Wszyscy wyemigrowali jako pełnoletni i po przybyciu do swojej nowej ojczyzny musieli przejść proces akulturacji. Z pierwszej grupy rozmówców trzy osoby podjęły decyzję o powrocie do Rosji.

Przeprowadzając wywiady, stosowałam metodę autobiograficzną, szeroko wykorzystywaną w badaniach antropologicznych². Jak podkreśla Małgorzata Melchior, autorka pracy *Zagłada a tożsamość*, ważnej z punktu widzenia metodologii badań nad doświadczeniem osobistym, materiały biograficzne warto traktować „jako dostarczające zarówno informacji faktograficznych (weryfikowalnych), jak i danych interpretacyjnych, odzwierciedlających refleksję osób badanych nad ich życiem oraz wydarzeniami, w których uczestniczą” [7, s. 19]. Poza tym przyjąłam założenie, że wywiad biograficzny musi mieć charakter swobodny, aby maksymalnie ograniczyć wpływ badacza na „ewentualne wypowiedzi” [3, s. 158], a także ułatwić rozmówcy wyrażenie własnej opinii. Taki wybór metody badawczej jest związany z tym, że najbardziej w trakcie tych badań interesują mnie doświadczenia moich rozmówców i ich spostrzeżenia na temat sytuacji Żydów rosyjskojęzycznych w społeczeństwie izraelskim i wewnętrznych podziałów, które w nim istnieją, oraz cech przypisywanych poszczególnym grupom na podstawie wiedzy o miejscu pochodzenia ich członków.

Analizując natomiast stereotyp Żyda ze Wschodu posługuję się definicją, daną stereotypowi przez Jerzego Bartmińskiego, który stwierdził, że jest to społecznie utrwalone wyobrażenie przedmiotu, uformowane w pewnej ramie doświadczeniowej, należące do wiedzy społecznej, utrwalone w języku i dostępne przez język oraz teksty językowe.

4. *Alija* za parówką czy ambasadorowie kultury?

Jak zauważyłam wyżej, moje badania rozpoczęłam od grupy polskich Żydów, którzy wyemigrowali do Izraela w czasach PRL-u. Jednak na podstawie przeprowadzonych wywiadów można było stwierdzić, że te osoby są o wiele bardziej zasymilowani z rdzennymi Izraelczykami niż emigranci z lat 90. z krajów byłego ZSRR. Czasem nie kryli łez, wspominając pierwsze lata po przybyciu do Izraela. Tak, na przykład, M., polska

¹ Makarowa M. *Stereotyp emigrantów ze Wschodu w społeczeństwie izraelskim // Stereotypy – walka z wiatrakami?*, Lublin, 2011, s. 117-124.

² Zob. Hammersley M., Atkinson P. *Metody badań terenowych*, tłum. S. Dymczyk, Poznań, 2001.

Żydówka urodzona w Krakowie, z wielkim bólem wspominała o tym, że nie mogła mówić w jidysz, ponieważ szybko się przekonała, że język ten w Izraelu jest źle kojarzony. Mówiła również o tym, że teraz żałuje tego, że ze swoimi dziećmi nie próbowała rozmawiać w jidysz. Oni teraz są Izraelczykami, mówiącymi wyłącznie po hebrajsku, ona jednak często w myślach powraca do Krakowa i czasem rozmawia po polsku z nielicznymi znajomymi.

Jednak współcześnie Żydzi z Polski już nie są kojarzeni z zacofanym Wschodem. W ten sposób zostali obecnie nacechowani emigranci z Europy Wschodniej. Współczesny Wschód, pełen kontrowersji, nieco zacofany, to Rosja, Ukraina i Białoruś. Czasem do tych krajów dodawane są również inne były radzieckie republiki, np. Mołdawia. Tak zwani Żydzi ze Wschodu często znajdują się w niejednoznacznej sytuacji przy repatriacji do Izraela: u siebie są Żydami, często stają się ofiarami antysemityzmu, natomiast w państwie żydowskim są Rosjanami lub Ruskimi, którzy nie potrafią się zachować i wprowadzają swoje zasady życia i swój „ruski” porządek.

Powstaje pytanie, dlaczego wszyscy emigranci z Europy Wschodniej są określane mianem „Ruskich¹”? Michał Głowiński w eseju *Rosjanin, Niemiec i Żyd* pisze, że „w mowie potocznej, w jakiejś mierze zapewne ze względu na ekonomię mówienia, a w jakiejś z powodu dezorientacji czy ulegania pewnym myślowym schematom, określano każdego obywatela ZSRR (a zatem każdego „człowieka radzieckiego”) mianem Rosjanina” [2, s. 110]. Jest to przede wszystkim wspólnota językowa – wszyscy ci emigranci mówią głównie w języku rosyjskim. Poza tym kultywują swoje stare radzieckie czy rosyjskie przyzwyczajenia i tradycje kulturowe.

Historie życia Żydów radzieckich starszego pokolenia, którzy przyjechali do Izraela w wieku starszym niż 40 lat, mają podobną fabułę. Wykształcony, inteligentny człowiek przyjeżdża po długich załatwianiach i męczących formalnościach do Ziemi Obiecanej, mieszka w schronisku dla nowych emigrantów, wynajmując za ostatnie pieniądze pokój w hotelu lub w najlepszym wypadku przez jakiś czas mieszka u znajomych, którzy wyjechali przed nim. Dostaje kartki na żywność, co jest najbardziej podstawową cechą stereotypowego Wschodu. W większości dorośli emigranci mieli wyższe wykształcenie lub byli dobrze usytuowani w społeczeństwie radzieckim. Jednak w Izraelu najczęściej nie mogli liczyć na porządną pracę w zawodzie i dobry zarobek. Główną przeszkodą był oczywiście język. Emigrowali bez żadnego przygotowania językowego, nie znali hebrajskiego nawet w małym stopniu. Ulpan, czyli intensywny kurs językowy opłacany dla nich przez państwo, dawał mierny rezultat, ponieważ w tym czasie musieli również zadbać o utrzymanie rodziny, albo pomóc z wnukami dzieciom, którzy szukali szybkiej pracy.

- A uczyła się Pani hebrajskiego?² [E³]

- E tam, uczyła się. Jednym uchem wchodził ten hebrajski, drugim wychodził. [K1¹]

¹ Świadomie używam słowa „Ruski”, a nie „Rosjanin”, ponieważ w hebrajskim wyraz ten jest tak samo negatywnie nacechowany.

² Wszystkie wywiady na potrzeby tego tekstu przytaczam w tłumaczeniu własnym z języka rosyjskiego, starając się zachować ich oralność. Zdaję sobie sprawę z tego, że w tłumaczeniu tracą na swojej emocjonalności oraz semantyce używanych przez moich rozmówców wyrazów. W pracy doktorskiej będę przedstawiać wywiady w oryginalnej wersji językowej.

³ E - eksplorator

- Chodziła Pani na kurs hebrajskiego? [E]

- Wie Pani, jak przyjechałam to moja córka już była tutaj w Hajfie. Jechałam do niej, bo musiałam pomagać wnukom. No i tak byłam przy wnukach cały czas, bo córka pracowała. [K2]

Często określają swój hebrajski jako „bazarowy”. Charakteryzuje to sytuację komunikatywną, w której ten język im się przydaje – najczęściej używają go podczas zakupów.

- Zna Pan hebrajski? [E]

- (śmiech) Mój hebrajski to jest taki bazarowy. [M1]

- Dlaczego bazarowy? [E]

- No bo jak się idzie na *szuk* (hebr. bazar – MM) to trzeba sobie jakoś radzić. No i tyle umiem. [M1]

W społeczeństwie izraelskim istnieje również stereotyp na temat Żydów radzieckich, że są przebiegli i załatwiają sobie dokumenty do repatriacji, nie mając nic wspólnego z żydostwem lub mając pochodzenie żydowskie po linii męskiej, czyli zgodnie z Halachą Żydami jednak nie będąc.

- Ma Pani na imię Maria. Czy w dokumentach też ma Pani takie imię wpisane? [E]

- Nie, mam Mariam i w ogóle świadectwo mam po ukraińsku, bo się tam urodziłam.

Wie Pani ile z tym miałam problemów? Oni mówią, jesteś Ukrainką i koniec! [K3]

- Kto oni? [E]

- No ci z urzędu. [K3]

- Ale przecież świetnie mówi Pani w jidysz?! [E]

- A co to ich obchodzi? Musiałam szukać świadków i koniec! [K3]

Osoba, mająca pochodzenie żydowskie po ojcu, może wyjechać do Izraela, jednak tu za Żyda uznana nie będzie, a więc nie będzie mogła zawrzeć małżeństwa lub być pochowana na żydowskim cmentarzu. Jeżeli jest to kobieta, to jej dzieci również nie będą Żydami i nie będą mogły np. chodzić do religijnych szkół lub korzystać z innych praw obywateli Izraela.

- A mój syn ma żonę Rosjankę. [K3]

- Pozwoliła mu Pani? [E]

- A co ja mam do gadania. Ale moja wnuczka miała koleżankę, no i ta chodziła do szkoły dla takich, wie Pani, *datisznych*². I moja wnuczka też chciała. A ja jej mówię: „Katieńko, Ty nie będziesz mogła do tej szkoły chodzić”. A ona w płacz. No i wytłumaczyłam jej, że są różne rasy i narody. I Żydzi też są różni. Tak cierpliwie, rozumiesz? I mówię, że Twoja mama nie jest Żydówką, dlatego nie możesz tam pójść. A ona: „To moja koleżanka może, a ja nie? To jest niesprawiedliwe!” No i co tu zrobić. [K3]

Dlatego często wśród młodszego pokolenia repatriantów pojawia się kwestia przejścia przez proces konwersji. Składa się na to roczny kurs, w trakcie którego te osoby poznają podstawowe zasady judaizmu, błogosławieństwa, święte księgi. Wiedza na końcu kursu jest weryfikowana przez sąd rabinacki.

- Powiedziałaś, że chodzisz na jakiś kurs... [E]

¹ Rozmówców oznaczam poprzez płeć (M/K) oraz numer porządkowy wywiadu.

² Rosyjscy repatrianci w ten sposób pogardliwie określają religijnych Żydów. Wyraz pochodzi od hebr. תנ"ך – religijny (zob. <http://otvet.mail.ru/question/23684724> - dostęp 7.09.2013).

- Tak, to jest kurs na dobrego Żyda. (śmiech) [K4]
 - Jak to? [E]
 - No robię *gijur*¹. Chodzę na kurs i uczę się jak to wszystko trzeba robić – szabat, święta, *kaszrut*², wiesz, to wszystko. [K4]
 - Dlaczego chcesz przejść na judaizm? [E]
 - Wiesz, mnie to w sumie nie obchodzi, i tak w to nie wierzę. Ale wiem, że jak urodzę dzieci to będą miały w tym kraju problem. [K5]
 - A Twój chłopak jest Żydem? Co on na to? [E]
 - Tak, ale też jest niewierzący. Ale jeżeli chodzi o dzieci to chcę, żeby były Żydami. [K5]

Spotykam się z chłopakiem. On jest wierzący, nosi szydelkowaną kipę. No i cały czas mi mówi: „Zrób *gijur*, zrób *gijur*”. Bo wiesz, dopóki nie zrobię to nie będzie mógł ze mną się ożenić. Ale ja jakoś nie wiem. Nienawidzę tych dziewczyn, co chodzą na te kursy i o tym opowiadają. [K6]

Przedstawiciele średniego i starszego pokolenia podkreślają, że starają się trzymać razem z innymi rosyjskojęzycznymi emigrantami. Takie zachowanie wywołuje w nich, z jednej strony, poczucie bezpieczeństwa, ale z drugiej – oddziela ich od reszty społeczeństwa. Rozmawiają między sobą po rosyjsku, wydają własne rosyjskojęzyczne gazety, prowadzą swoją telewizję, szkoły i tworzą zamkniętą enklawę, której niedostępność staje się źródłem stereotypów i uprzedzeń. Jednym z takich uprzedzeń jest ironiczne określenie, że wschodnia *alija* właściwie była *aliją za parówką* (*колбасной алией*). Ciekawe jest to, że to określenie jest używane również przez emigrantów z ZSRR, którzy wyjechali do Izraela w latach 70. z przyczyn politycznych, w stosunku do nowych emigrantów, których przyczyny wyjazdów wydają się im zbyt przyziemne. Jednym z przykładów jest wiersz Igora Brumla *Колбасная алия*, opublikowany na stronie Międzynarodowej Rosyjskojęzycznej Sieci Poezji:

„Никем” кто родился – им будет!
 Закон у природы такой.
 Нет Родины ИМ, эти люди
 Уехали за колбасой.

И ЗДЕСЬ они спину не гнули,
 И ТАМ „пот лица” не видать.
 Всё то, что герои вернули,
 Готовы задаром отдать.

Z drugiej strony sami emigranci ze Wschodu przeciwstawiają się Żydom z krajów afrykańskim oraz Żydom religijnym. Często między tymi grupami społecznymi pojawia się konflikt. W swoich własnych oczach Żydzi ze Wschodu są bardziej wykształceni, bardziej inteligentni, mają wysoką kulturę rosyjską, natomiast „ci małpy dopiero co z drzewa zlazły”³. Mają świadomość tego, że przywieźli tę kulturę do Izraela.

¹ hebr. konwersja, przejście

² hebr. koszerność jedzenia

³ Cytat pochodzi z wywiadu, przeprowadzonego z byłym mieszkańcem Kiszyniowa 23.08.2013 r.

Idę ulicą i taki czarnuch mi krzyczy: „*Rusit!* Jedź do swojej Rosji”. A ja mu na to: „Zero wykształcenia! Zero kultury, mało! Bez nas to jesteście w dupie!” [K7]

Wśród Izraelczyków istnieje również takie pojęcie, jak *ruski styl*, związane ze sposobem ubierania się żydowskich emigrantek ze Wschodu. Zauroczenie ich nietypową urodą przerodziło się w styl naśladowany historyczny rosyjski kostium i popularny trend mody izraelskiej. Jednak nie wszyscy są tym stylem zachwyceni. Młoda dziewczyna na jednym z forów internetowych charakteryzuje ten styl w taki sposób:

Trochę się tego tzw. stylu rosyjskiego naoglądałam w Tel Awiwie, i niestety jest to głównie przesadny makijaż i dużo taniej biżuterii albo złoty łańcuch na facecie o wyglądzie zbira. Jakoś za mocno trąci to znajomymi standardami, jakie Rosjanie przenoszą na grunt zachodnioeuropejski i wzbudza to głównie sarkastyczny uśmiech... Natomiast noszenie koszuli w stylu stalinowskim albo czapki czerwonoarmisty równa się dla mnie z noszeniem swastyki¹.

Jednak w odczuciu starszego i średniego pokolenia emigrantów „ruski styl” wyróżnia ich w pozytywny sposób. Jest przejawem wiedzy o tym, jak i w co trzeba się ubierać.

- Widziałaś kiedyś jak w Tel Awiwie ludzie ubierają się? [K8]

- No trochę widziałam. [E]

- Bo oni w czym śpią, chodzą w domu, w tym wychodzą na dwór. To po prostu wstyd. Dopiero jak przyjechaliśmy, to oni patrząc na nas nauczyli się ubierać. Widzieli, że my np. do restauracji wychodzimy elegancko ubrani. [K8]

Natomiast młode pokolenie emigrantów ze Wschodu przyjmują bardzo swobodny styl ubierania się niereligijnej części izraelskiego społeczeństwa.

- Jak tu się ubierasz? Tak samo jak w Rosji? [E]

- Nie. (śmiech) Miałem tu taki przypadek. Zaprosili mnie na wesele. No ja się ubrałem jak u nas – garnitur, krawacik, eleganckie buty. Przyszedłem, wszyscy na mnie patrzą i mama pana młodego mówi: „Idź szybko się przebieraj, wyglądasz lepiej niż mój syn”. No i założyłem jeansy i podkoszulek. [M2]

Podsumowanie

Tę analizę w przyszłości trzeba rozszerzyć o opis zwyczajów religijnych emigrantów ze Wschodu, analizę geopoetyki miast, w których zamieszkują głównie osoby rosyjskojęzyczne, kwestię małżeństw mieszanych.

Na podstawie tego wstępnego opisu stwierdzić można, że tzw. *ruska alija* jest ważną częścią izraelskiego społeczeństwa, która wpływa na jego kształt, tradycje, zachowania innych jego członków. Często rządzi się własnymi prawami i nadal istnieje w rosyjskojęzycznym świecie, przywiezionym ze sobą z krajów byłego ZSRR. Największe problemy z akulturacją w Izraelu odczuwają starsi przedstawiciele tej grupy, natomiast młodszy z czasem zaczynają tracić więzi ze wspólnotą rosyjskojęzyczną. Choć posiada wspólne terytorium z innymi grupami społecznymi Izraela, nie do końca ma te same tradycje i kulturę, co czyni ją obcą wśród swoich.

Bibliografia:

1. Bartmiński J. Stereotypy mieszkają w języku. Studia etnolingwistyczne, Lublin, 2007.

¹ <http://www.wprost.pl/ar/187631/Slowianski-Izrael/> (dostęp 7.09.2013)

2. Głowiński M. Rosjanin, Niemiec i Żyd (O nazwach narodowości w PRL-owskim wysłowieniu) / Skrzydła i pięta, Kraków, 2004.
3. Hammersley M., Atkinson P. Metody badań terenowych, tłum. S. Dymczyk, Poznań, 2001.
4. Izrael w faktach, red. E. Hirsch, tłum. L. Polak, Izraelskie Centrum Informacyjne, Jerozolima, 1999.
5. Kłoskowska A. Naród w ujęciu kulturalistycznym i w perspektywie antropologicznej, 2005. Przedruk według: Kłoskowska A. Kultury narodowe u korzeni, PWN, Warszawa, 1996.
6. Makarova M. Stereotyp emigrantów ze Wschodu w społeczeństwie izraelskim // Stereotypy – walka z wiatrakami?, Lublin, 2011, s. 117-124.
7. Melchior M. Zagłada a tożsamość, Warszawa, 2004.
8. Rabinovich A. Izrael, Warszawa, 1991.

Макарова М. Мовне уявлення ізраїльтян-вихідців з СРСР: культурні та лінгвістичні особливості / М. Макарова // Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія «Філологія. Соціальні комунікації». – 2013. – Т. 26 (65), № 4, ч. 2. – С. 297–304.

У статті розглядаються стереотип і автостереотип єврея зі Східної Європи в сучасному Ізраїлі, а також відображення уявлення про емігрантів з колишнього СРСР у мовній картині світу ізраїльтян. Крім того, цікавить мовна і культурна ситуація, в якій функціонують інформанти. Матеріалом для статті послужили біографічні інтерв'ю, проведені в 2010-2013 роках з представниками різних поколінь емігрантів з країн колишнього СРСР.

Ключові слова: Ізраїль, емігранти, алія, стереотип, мовна картина світу.

Makarova M. Linguistic image of Israeli immigrants from the USSR: specifics of language and culture / M. Makarova // Scientific Notes of Taurida V. I. Vernadsky National University. – Series: Philology. Social communications. – 2013. – Vol. 26 (65), No 4, part 2. – P. 297–304.

This article focuses on the stereotype and autostereotype of a Jewish emigrant from the Eastern Europe in modern Israel, as well as on the image of the emigrants from the former USSR in the Israelis' linguistic world view. Apart from that, I am interested in the linguistic and cultural circumstances in which my informants are acting. The article is based on the materials collected in the course of my field research in Israel, namely the biographical interviews I conducted during the years 2010-2013 with the representatives of different generations of emigrants from the former USSR.

It were mainly emigrant Jews who formed the society of Israel. In 1990s a huge emigration wave – more than 800 thousand Jews – moved from the USSR to Israel in a so called big aliyah, or sausage aliyah. The attitude towards Russian emigrants in Israel remains ambiguous. Most often, "Russians" – that show the Jews from the former USSR are called in Israel – are seen by Israelis as people moving around in Russian-speaking circles, going to Russian shops which sell non-kosher products, not observing Jewish religious traditions and celebrating holidays they used to celebrate before repatriation.

Another stereotypical characteristics of "Russians" is their being not altogether Jewish in the eyes of other Israelis; the latter strongly suspect them of possessing forged papers that prove their Jewish ancestry. Moreover, among the ex-Soviet Jews there is quite a lot of descendants of cross-marriages. Such ancestry enables these people to repatriate to Israel but requires them to undergo giyur (conversion to Judaism) so that they could take full part in the social activities.

In its own eyes, however, this social group is more civilized, educated and sensitive to art than the other Israelis, and has a better taste in fashion.

Also worth noting is the fact that the young generation of "Russians" is gradually losing touch with Russian-speaking circles and assimilating into the Hebrew-speaking majority, adopting the it traditions a long with the language.

Key words: Israel, emigrants, aliya, stereotype, lingual image of the world.

Поступила в редакцію 16.11.2013 г.